

JERRY DE BRIE

Mobiliteit, gezondheid & milieu

Veel knelpunten op vlak van luchtverontreiniging, geluidshinder en gezondheid worden beïnvloed door een hoge verkeersintensiteit, files en onaangepaste snelheden. Onderwerpen die ook binnen het mobiliteitsbeleid voor knelpunten zorgen. Op het snijpunt van milieu en mobiliteit liggen heel wat win-winmaatregelen te rapen. Samenwerking en afstemming tussen de domeinen is daarbij onontbeerlijk. Dit op alle overheidsniveaus.

Wervik

Win-win door samenwerking en afstemming

Mobiliteitsproblemen hebben vaak ook een effect op het milieu en onze gezondheid. Door geïntegreerde maatregelen te ontwerpen, kan een win-winsituatie ontstaan.

JERRY DE BRIE

Mobiliteitsambtenaar Thijs Speleers en zijn collega milieubtenaar Conny Volckaert: 'Wij delen een bureau, zo overleggen we vanzelf meer over de impact van mobiliteitsmaatregelen op het milieu.'

In Vlaanderen is er vaak nog te weinig affiniteit tussen de domeinen 'mobiliteit' en 'milieu'. Toch wordt er in een aantal steden en gemeenten al werk gemaakt van een nauwere samenwerking. Zo bijvoorbeeld in Wervik. Mobiliteitsambtenaar Thijs Speleers: "Ik zit samen met mijn collega van de milieudienst in één bureau. Dat alleen al bevordert de samenwerking en de uitwisseling van informatie. De milieudienst is ook vertegenwoordigd in de Gemeentelijke

Begeleidingscommissie. Bij de opmaak van ons vernieuwd mobiliteitsplan in 2010 maakten we bij ieder hoofdstuk een link tussen mobiliteit en milieu. In ieder geval willen we via ons mobiliteitsplan een duurzaam mobiliteitsbeleid stimuleren, wat automatisch een gunstige impact heeft op het milieu."

Mobiliteitsplan: links met milieu en gezondheid

Een aantal voorbeelden van links tussen verkeer, gezondheid en milieu uit het mobiliteitsplan van Wervik:

- De wegverlichting wordt zo veel mogelijk aangepast aan de wegcategory. Zo wordt de lichteinder beperkt.
- Er is aandacht voor een milieuvriendelijk beheer en inrichting van de berm langs wegen en fietspaden. Bij het opstellen van het bermbeheersplan wordt rekening gehouden met het milieuvriendelijk maaien van de berm. In 2012 kocht Wervik nieuw straatmeubilair aan waarvoor men specifiek op zoek ging naar meubilair uit gerecycleerd materiaal.
- Wervik maakt zo veel mogelijk werk van voetgangers- en fietsdoorsteken om wandelen en fietsen voor lokale

verplaatsingen te stimuleren. Ook het vervullen van het fietsnetwerk kan de druk op het gemotoriseerd verkeer verminderen. Bij de aanleg of herinrichting van trage wegen is er aandacht voor milieuvriendelijke maatregelen.

- Openbaar vervoer wordt gestimuleerd, onder meer via een financiële inbreng van een derdebetalersysteem. De stad waakt ook over het principe om bij marketing, informatie en promotie van De Lijn aandacht te besteden aan milieuaspecten. Er wordt ook zo veel mogelijk gebruik gemaakt van digitale communicatie om de papierberg te verminderen.
- Verder worden parkeermaatregelen en maatregelen voor het weren van zwaar vervoer uit de kernen mede uit milieuoverwegingen gestimuleerd.

JERRY DE BRIE

Wervik ging voor het straatmeubilair op zoek naar duurzaam gerecycleerd materiaal.

JERRY DE BRIE

Onlangs heeft Wervik twee doorsteken gecreëerd in de Menessesteenweg voor fietsers en voetgangers. Er werd gewerkt met natuurlijke, milieuvriendelijke materialen zoals ternaar zand en gras.

Handleiding 'Integratie milieuaspecten in het gemeentelijk mobiliteitsplan'

Het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid (LNE) ontwikkelde een handleiding – inclusief concreet stappenplan – die steden en gemeenten moet helpen om milieuaspecten beter in hun mobiliteitsbeleid te integreren. “Het ideale moment om beide domeinen beter te integreren is bij de opmaak van een nieuw mobiliteitsplan, of bij de toetsing ervan”, zegt Sofie De Coster van LNE.

De wisselwerking tussen mobiliteit, milieu en gezondheid komt nog te beperkt aan bod in de gemeentelijke mobiliteitsplannen in Vlaanderen. Sofie De Coster: “Uit gesprekken met lokale overheden, mobiliteitsbegeleiders en onze eigen ervaringen blijkt dat lokale besturen moeite hebben om tot een milieuvriendelijker mobiliteitsbeleid te komen. Er rijzen vragen als: Wat moeten we anders doen? We bevorderen toch het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer? Is dat niet genoeg? Er is dus nood aan een methode, een strategie. Die willen we nu aanbieden in de vorm van de nieuwe handleiding 'Integratie milieuaspecten in het gemeentelijk mobiliteitsplan'.”

Stappenplan en instrumenten

De handleiding bevat:

- **Achtergrondinformatie** om de wisselwerking tussen mobiliteit, milieu en gezondheid te verduidelijken.
- Een **stappenplan** waarmee de betrokken partners aan de slag kunnen om een geïntegreerd mobiliteitsbeleid te bekomen. Het stappenplan beschrijft onder meer in welke fases van de opmaak/herziening van een mobiliteitsplan de link naar milieu kan gelegd worden. Er is onder meer een insteeknota 'milieu en gezondheid' verwerkt die kan gehanteerd worden bij het doorlopen van de sneltoets.

De handleiding bevat onder meer een praktische rekentool voor lucht en geluid waarmee je de luchtkwaliteit en het geluidsniveau op een bepaalde locatie in de gemeente kan berekenen en de impact van bepaalde maatregelen.

JERRY DE BRIE

- **Instrumenten om probleemzones op vlak van milieu en gezondheid te detecteren** en de bijhorende oplossingsrichtingen binnen het mobiliteitsbeleid te bepalen. De handleiding bevat bijvoorbeeld een knelpuntanalyse en een rekentool voor lucht en geluid.
- **Instrumenten om mobiliteitsmaatregelen te beoordelen** op vlak van milieu en gezondheid.

Samenwerkingsovereenkomst milieu

De link tussen mobiliteit en milieu bestond al langer via de Samenwerkingsovereenkomsten milieu. De huidige werking via deze samenwerkingsovereenkomsten loopt nog tot eind 2013. Vanaf 2014 komt er

een nieuwe werking via een Milieuconvenant. Er zullen dan enkel nog projecten gesubsidiëerd kunnen worden die kaderen in één van deze zes beleidsprioriteiten:

- de broeikasgas/CO₂-uitstoot verminderen.
- de lokale leefkwaliteit door de luchtverontreiniging en geluidshinder van verkeer verminderen en plaatselijke milieuhinder door geluid, geur, licht, stof, ... verminderen.
- de biodiversiteit herstellen en versterken
- milieuverantwoorde consumptie en duurzaam materiaalengebruik stimuleren
- het risico op overstromingen en wateroverlast beheersen, alsook waterschaarste en droogte.
- bodemerrosie en erosiegevoeligheid beperken.

Enkel digitaal

De handleiding is vooral bedoeld voor gemeentelijke milieu-, duurzaamheids- en mobiliteitsambtenaren. Ze is enkel digitaal raadpleegbaar via www.lne.be/milieuaspecten-mobiliteitsplan.

Sofie De Coster: “Omdat we de handleiding digitaal aanbieden, kunnen we ze ook snel aanpassen en optimaliseren. Momenteel richt de handleiding zich nog vooral op luchtverontreiniging en geluidshinder. In een latere fase kunnen er nog andere aspecten bijkomen, zoals natuur(versnippering), klimaat, ... Via de website blijft de handleiding steeds actueel.”

JERRY DE BRIE

Lieslotte Wackenier, LNE:

“Gemeenten zullen binnen het kader van de doelstelling lokale leefkwaliteit ook de handleiding 'Integratie milieuaspecten in het gemeentelijk mobiliteitsplan' kunnen gebruiken. Voor de pijler 'luchtverontreiniging en geluidshinder door verkeer' kunnen ze bijvoorbeeld via de tool in de handleiding berekenen of er knelpunten in de gemeente zijn en zo in aanmerking komen voor subsidies. Meer info over het Milieuconvenant volgt in het najaar, onder meer via www.lne.be en op de infodagen (zie goed om weten).”

JERRY DE BRIE

Tips om luchtverontreiniging aan te pakken

PETER VAN HOOF

Verschillende steden en gemeenten investeerden al in een milieuvriendelijk wagenpark. Roeselare kocht bijvoorbeeld twee milieuvriendelijke schoolbussen (zie foto) en een elektrische scooter. Op de nieuwe begraafplaats rijdt sinds 2007 ook een elektrisch wagentje. De stad huurt ook 11 dienstfietsen bij het fietspunt Eco-Velo.

JERRY DE BRIE

Door fietspaden langs alternatieve, parallelle wegen aan te leggen of langs oude jaagpaden en spoorwegbeddingen, in plaats van langs drukke gewestwegen, wordt het fietsen niet alleen veiliger maar ook gezonder.

Steden en gemeenten kunnen maatregelen nemen om de luchtkwaliteit te bevorderen en zo positief in te grijpen op het milieu en de gezondheid. Meer informatie hierover vindt u op de website van het departement LNE en in de handleiding 'Integratie milieuaspecten in het gemeentelijk mobiliteitsplan'. Voor meer informatie kunt u ook terecht bij de medisch milieukundigen (zie kader).

• **Verkeersintensiteiten verminderen**

Hoe? Door een duurzaam ruimtelijk ontwerp, autoluwe binnenstad, aanpak doorgaand verkeer/sluipverkeer, parkeerbeleid optimaliseren (betalend parkeren in de binnenstad, ...), fietsgebruik en openbaar vervoer stimuleren, duurzame stedelijke distributie organiseren, autodelen invoeren of stimuleren, ...

• **De aankoop en het gebruik van milieuvriendelijke voertuigen stimuleren**

Hoe? Een lage-emissiezone invoeren, parkeertarieven differentiëren naargelang de milieuvriendelijkheid van het voertuig, het gebruik van elektrische voertuigen stimuleren door bijvoorbeeld subsidies aan te bieden, milieuvriendelijke taxi's, zelf elektrische voertuigen aankopen (voorbeeldfunctie).

• **Maatregelen die het aantal snelheidswisselingen kunnen beperken, zullen de emissies reduceren**

Hoe? Optimalisatie van de verkeerslichten, aangepaste weginrichting, snelheidscontrole via trajectbewaking, milieuvriendelijk rijden stimuleren.

• **De blootstelling aan luchtverontreiniging beperken**

Hoe? Straatontwerp (streetcanyoneffect vermijden, aaneengesloten bebouwing onderbreken, voldoende afstand tussen weg en fiets- en voetpad voorzien langs drukke wegen, ...), buffers aanleggen (groenbuffers, schermen, ...).

Meer tips op www.lne.be (milieu en mobiliteit > gebiedsgerichte aanpak > lokale luchtkwaliteit > mogelijke maatregelen)

Verkeer & gezondheid: wat kunnen lokale overheden doen?

Een stad of gemeente kan bijdragen aan een vermindering van de gezondheidsschade door verkeer. Om lokale overheden hierover te informeren en concrete tips te geven, bezoeken de medisch milieukundigen (MMK's) vanaf dit najaar adviesraden en mobiliteits- en milieuableidaren in Vlaamse steden en gemeenten.

De medisch milieukundigen zijn een initiatief van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, afdeling Toezicht Volksgezondheid. Ze werken bij het Logo (Lokaal Gezondheidsoverleg) van hun regio en worden ondersteund door een coördinator die werkt bij VIGeZ (Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie vzw). Het initiatief

"Gezond onderweg, mobiliteit anders bekeken" is nieuw. De bedoeling is dat de medisch milieukundigen gemeenten bezoeken om hen te informeren over de impact van het verkeer op de gezondheid.

Concrete tips

Nel Van lent, medisch milieukundige bij een regionaal Logo: "Dikwijls denkt men: 'Lokaal kunnen we niets doen aan de luchtverontreiniging. Dit is een internationaal probleem en moet dus Vlaams of zelfs Europees aangepakt worden.' Het klopt dat het niet mogelijk is om de totale achtergrondconcentratie van de belangrijkste vervuulende stoffen te laten dalen zonder samenwerking op Europees niveau. Maar uit studies blijkt dat de concentraties aan luchtvervuilende stoffen door verkeer en de hinder door het verkeer plaat-

selijk sterk verhoogd kunnen zijn. Die pieken kunnen wel lokaal beïnvloed worden. Wij geven adviesraden en gemeenten hierover concrete tips en informatie."

JERRY DE BRIE

Stedelijke of gemeentelijke adviesraden, steden en gemeenten kunnen zelf contact opnemen met de medisch milieukundigen voor een afspraak of informatie. Contactgegevens per regio op www.mmk.be/contact.

Contactgegevens

Meer informatie over mobiliteit, milieu en gezondheid

ViGeZ- Vlaams Instituut voor Gezondheids-promotie en Ziektepreventie vzw

Wat? ViGeZ is een expertisecentrum voor gezondheids-promotie en ziektepreventie. ViGeZ levert strategieën, advies, methodieken en ondersteuning aan gezondheidswerkers en professionals. Hier vindt u ook info over de Vlaamse logo's (lokaal gezondheidsoverleg) en MMK's (medisch milieukundigen)

Contact: ViGeZ - 02 422 49 49 - www.vigez.be (gezondheid en milieu) - www.vlaamselogos.be - www.mmk.be

Agentschap Natuur en Bos (ANB)

Wat? Adviesverlening voor plannen en projecten.

Contact: Agentschap Natuur en Bos - anb@vlaanderen.be - www.natuurenbos.be. Voor provinciale diensten: kijk op www.natuurenbos.be (over ons > wie zijn we > structuur > provinciale diensten)

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) - afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu en Gezondheid (ALHRMG)

Wat? ALHRMG ondersteunt, coördineert en bereidt de uitvoering van het Vlaamse beleid voor rond:

- het bestrijden van luchtverontreiniging, klimaatwijziging en milieu-hinder;
- het beheersen van milieurisico's;
- het vermijden van negatieve gezondheidseffecten door milieu-verontreiniging.

Contact: 02 553 11 20 - lucht.hinder.gezondheid@lne.vlaanderen.be

• Integratie milieuaspecten in gemeentelijke mobiliteitsplan -

www.lne.be/milieuaspecten-mobiliteitsplan

Algemeen: Sofie De Coster: 02 553 11 27 -

sofie.decoster@lne.vlaanderen.be

• Geluidshinder door wegverkeer: Sandra Geerts - 02 553 82 37 - sandra.geerts@lne.vlaanderen.be

• Luchtverontreiniging door verkeer: Lieslotte Wackenier - 02 553 11 26 - Lieslotte.wackenier@lne.vlaanderen.be

• Milieuvriendelijke voertuigen: Annemie Wynands - 02 553 14 93 - annemie.wynands@lne.vlaanderen.be

Netwerk duurzame mobiliteit (Komimo)

Wat? Het Netwerk duurzame mobiliteit moedigt duurzame mobiliteit aan tussen alle leden van het netwerk, het grote publiek en de beleidsorganen. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijke visie en standpunten en een strategie om de publieke opinie in verband met duurzame mobiliteit te beïnvloeden. Overheden worden ondersteund met beleidsadvies. Mensen en organisaties worden gestimuleerd om te kiezen voor meer duurzame mobiliteit via een communicatiecampagne, acties, vorming, ...

Contact: 09 331 59 10 - info@duurzame-mobiliteit.be -

www.duurzame-mobiliteit.be - www.s-move.be (diverse partners met aanbod sensibilisatie en educatie rond milieu, gezondheid en verkeer).

Goed om weten

■ Infosessies milieu, gezondheid en mobiliteit

LNE plant dit najaar in samenwerking met de Vlaamse Stichting Verkeerskunde, VIGEZ, de Vlaamse Logo's, MOW en de Vlaamse provincies een infosessie rond milieu, gezondheid en verkeer. Hou alvast volgende data vrij: 7 nov (Antwerpen), 18 nov (Limburg), 25 nov (Oost-Vlaanderen), 2 dec (West-Vlaanderen), 5 dec (Vlaams-Brabant).

■ Dossier verkeersleefbaarheid

Mobiel21 publiceerde online een nieuw dossier over 'verkeersleefbaarheid'. Het dossier is gratis

te downloaden op www.mobiel21.be (klik bij thema's op verkeersleefbaarheid). Met het dossier zoomt Mobiel 21 in op dit complexe begrip aan de hand van acht indicatoren en enkele voorbeelden. Zo hopen ze burgers te inspireren om hun bezorgdheden en eisen voor een leefbare buurt te onderbouwen. Maar ook nieuwe bestuursploegen vinden in dit dossier stof en instrumenten om te werken aan de leefbaarheid van straten en wijken.

■ www.mobielvlaanderen.be/ overheden

Informatie nodig over de werking van het vernieuwde lokaal mobiliteitsbeleid? Kijk op www.mobielvlaanderen.be/

overheden. Onder het luikje lokaal mobiliteitsbeleid vindt u de belangrijkste informatie terug over de samenwerkingsovereenkomsten, projectsubsidies en de projectmethodologie. Er staat ook een woordje uitleg over de vernieuwde overlegorganen met heel wat praktische informatie. Achter de link 'GBC' vindt u bijvoorbeeld praktische tools zoals een sjabloon voor het verslag, een model van het gemeenteraadsbesluit en van het huishoudelijk reglement. Onder het luikje thema's worden per onderdeel belangrijke standaardwerken, regelgeving, tips, praktijkvoorbeelden op een rijtje gezet.

Kostenverdeling van aanwijzingsborden

Wegbeheerders zijn zelf verantwoordelijk voor de plaatsing en kosten van aanwijzingsborden.

Uit de praktijk blijkt dit niet voor alle wegbeheerders duidelijk. We lichten even toe.

Nogal wat wegbeheerders vragen zich af wie moet instaan voor de kosten verbonden aan het plaatsen, onderhouden en vernieuwen van aanwijzingsborden, in het bijzonder op gemeentewegen. Sommige wegbeheerders laten zich misleiden door het Vlaams retributiereglement (*Besluit van 29 maart 2002 betreffende het toekennen van vergunningen, het vaststellen en innen van retributies voor het privaat gebruik van het openbaar domein van de wegen, de waterwegen en hun aanhorigheden, de zeewering en de dijken*). Daarin was oorspronkelijk de mogelijkheid voorzien om de kosten voor bewegwijzering naar instellingen van privaat nut te verhalen op de aanvrager, als een vergoeding voor het ter beschikking stellen van de grond en de wegwijzer erop.

Het retributiebesluit is echter enkel van toepassing op het openbaar domein van de wegen onder het beheer van het Vlaamse Gewest. Bovendien werden de bepalingen i.v.m. de "aanwijzingsborden naar instellingen van privaat nut" uit het retributiereglement geschrapt (BVR 18/02/2011 - B.S. 02/03/2011).

Decreet 16 mei 2008

Wie moet instaan voor de kosten verbonden aan het plaatsen, onderhouden en vernieuwen van aanwijzingsborden is vastgelegd in het *decreet van 16 mei 2008 betreffende de aanvullende reglementen op het wegverkeer en de*

plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens. Naast de bepalingen i.v.m. de aanvullende reglementen, bevat het decreet dus ook een hoofdstuk in verband met de plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens. Daaronder vermelden art.7 en art. 10 het volgende:

- "Art.7. - De verkeerstekens worden geplaatst door de overheid die het beheer over de weg heeft ..."
- "Art.10. - De kosten, verbonden aan het plaatsen, onderhouden en vernieuwen van de verkeerstekens, worden gedragen door de overheid die ze heeft geplaatst ..."

Deze bepalingen hebben een algemene draagwijdte en blijven niet beperkt tot de signalisatie die het voorwerp moet uitmaken van een aanvullend reglement. Alle verkeerstekens die opgenomen zijn in het Wegverkeersreglement - waaronder ook de aanwijzingsborden - vallen dus onder het toepassingsgebied van artikels 7 en 10 van het decreet betreffende de aanvullende reglementen.

Gemeenten betalen

Bijgevolg zijn de gemeenten verplicht om zelf op de gemeentewegen de aanwijzingsborden te plaatsen en daarvoor de kosten te dragen, met inbegrip van de kosten voor het onderhoud en de vernieuwing van deze borden. Hetzelfde geldt uiteraard voor de gewestelijke wegbeheerder voor het aanbrengen van verkeerstekens op gewestwegen.

Website: www.mobielvlaanderen.be/overheden. Abonnement: www.mobielvlaanderen.be (tijdschriften en nieuwsbrieven). Redactie en Vormgeving: Kluwer. Redactieadres: Sandra De Bel, Kluwer, Motstraat 30, 2800 Mechelen, sandra.debel@kluwer.be. Redactieraad: Vertegenwoordigers van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het kabinet van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken Hilde Crevits, het Agentschap Wegen en Verkeer, De Lijn, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, Vlaamse Stichting Verkeerskunde, Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid. Verantwoordelijke uitgever: ir. Fernand Desmyter, Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), Koning Albert II-laan 20 bus 2, 1000 Brussel. © 2013 Vlaamse overheid Departement Mobiliteit en Openbare Werken.

De Mobiliteitsbrief biedt lokale overheden informatie over hoe een lokaal duurzaam mobiliteitsbeleid uitgewerkt kan worden in samenwerking met andere partners en overheden. Alle Vlaamse burgemeesters, schepenen voor mobiliteit en alle geïnteresseerde mobiliteitsprofessionals krijgen een exemplaar. Wie een gratis abonnement wenst, kan zich inschrijven via de website: www.mobielvlaanderen.be (tijdschriften en nieuwsbrieven)

FSC
www.fsc.org

MIX

Papier van
verantwoorde
herkomst

FSC® C014767

